

Спецслужба присилає оперативного працівника та журналістку, які не можуть виявити загадкову жінку, що спритно обходячи облави і пастки, тримає всіх у напрузі. Різні люди, опиняючись у центрі подій, не могли збагнути, що відбувається насправді. Розгадка знайшлася, як у всіх детективах, несподівано.

© Даниленко В. Г., 2020.
© Штогрин В. М., дизайн-концепція,
дизайн палітурки, 2020.
© Подлевський В. Т., графічна робота
на палітурці, 2020.

ISBN 978-966-580-480-2 (серія)
ISBN 978-966-580-611-0

*Друзям мого дитинства,
з якими колись відбулася ця гра,
що перевернула наші уявлення про людину.*

Облава почалася об одинадцятій вечора. У темному небі пролетів і забекав бекас, і відразу ми побачили Денисюка з ліхтариком, Люшенка з дубельтівкою, Матихолю, Коржука, Калиту з палицями і Костя Барзишиного з вилами. Вони рухалися зосереджено й сердито, біля церковної брами зупинилися. Люшенко запхав у стволу патрони, звів курок і голосно сказав:

— Хай не вилазить, бо не промахнусь!

Ми трималися на відстані, спостерігаючи за облавою. Матихоля зневажливо перекинув палицю в ліву руку й відчинив хвіртку. Вони зайшли на церковне подвір'я. Високі ялини обступили їх з усіх боків. У темряві ледь проступав похмурий силует дерев'яного розп'яття. Вечір був задушливий і безвітряний. У вологому повітрі розливався запаморочливий запах жасмину. Промінь ліхтарика застрибав на церковному рундуку. Вони постояли навпроти зачинених дверей із навісним замком і рушили навколо церкви. Ліхтарик вихопив старі зарослі травою могили, біля яких Коржук злякано скрикнув.

— Що таке?! — тривожно вигукнув Кость Барзишин.

Люшенко навів у темряву двоствольку, і за його спиною підняли палиці Калита з Матихолею.

— Наступив на їжака, — голосно відповів Коржук.

Матихоля нервово реготнув, а Денисюк на нього зашипів:

— Нещасное животное, а вон з його смеїцца.

Вони обійшли їжака і рушили далі. Десь біля млина пронизливо кричав сич. Нам здалося, що за церквою щось відбувається, ніби ущільнилося повітря й, висолопивши заслиненого язика, за нашими спинами захекав

невидимий звір. Я відчув, як затремтіли жижки і на руках виступили сироти. Небезпека була зовсім близько. На відстані одного стрибка.

— Тікаймо! — прошепотів я.

— Все тільки починається, — зловтішно мовив Борик.

На його обличчі з'явилася моторошна посмішка, яку я не побачив, а відчув у темряві. Він стежив за церковним подвір'ям, де в цей час не було жодного руху, ніби облава десь зникла.

— Що, злякався? — запитала Натка.

Дівчата збилися в тісне коло й захихикали. Я відчував, що вони поведуться якось дивно, ніби це була розвага. Тільки Льодзик сторожко озирався й ховався за Борика. Із-за церкви вискочив промінь ліхтарика, й з'явилися темні силуети:

— Тут її немає.

— На кладовищі вона.

Ми позадкували до бібліотеки і звідти спостерігали, як виходять вони з церковного подвір'я. На дорозі чоловіки дістали цигарки, закурили, про щось тихо між собою поговорили й рушили до цвинтаря.

Дочекавшись, коли облава дійде до Михтодьового саду, ми подалися назирці. Біля кладовища вони зупинилися, Денисюк відчинив хвіртку, і на цвинтар із наставленою дубельтівкою сторожко зайшли Люшенко й решта чоловіків. Денисюк присвічував ліхтариком, і вони почали обстежувати кожну могилу.

Ми прокралися на кладовище і, ховаючись за пам'ятниками, спостерігали за облавою. Я жив навпроти кладовища й міг сказати, що треба додому, але якась незрозуміла сила тримала мене в їхній компанії. Можливо, не хотів, аби після слів Натки мене вважали боягузом. Та насправді я був у полоні події, яка наробила переполоху в Туровці та навколишніх селах. Відчував, що доки я з компанією Борика, доти ця загадкова й страшна історія буде ходити за мною.

Пахло барвінком, маргаритками, фарбою, свіжовиритою могилою і ще чимсь специфічно цвинтарним. До кла-

довища я звик із дитинства, щодня доводиться на нього дивитися. Проживання поруч із ним виховало в мені звикання до смерті, яка жила через дорогу. Ми були зі смертю сусідами, і це виробило в мені погляд на смерть, як на щось буденне, що супроводжує людину все життя. Від такого сусідства мимоволі станеш філософом.

Я подивився на хлопців і дівчат. Було помітно, що вони бояться кладовища, але тримаються з усіх сил, щоб не чкурнути додому. Тільки Борик душив у собі страх, ніби його змушувала це робити якась важлива місія, про яку я не знав.

— Треба сховатися в глибину кладовища. Вони вже закінчують облаву, — зашепотів Саня.

— Ходімо, — підштовхнув їх Борик.

Ховаючись за хрестами, ми дочекалися, доки вони виберуться на дорогу й підуть до центру Туровця, а тоді тихо посунули за ними.

На Першківській вулиці вони закурили, постояли, погмоніли й пішли далі. Ми скрадалися за ними на відстані ста кроків. Біля Харчукового обійстя підійшли до облави зовсім близько. Щоб не потрапити їм на очі, розбилися на пари й ховалися під парканами, в тіні дерев, намагаючись не шаркати підощвами й не видати себе.

Біля Псячих Лазень я опинився разом із Валіком. В обійсті Гвоздецьких побачив худу тінь. Вона безшелесно перебралася через паркан у сад, а потім вигулькнула за двадцять кроків від нас. Мені здалося, що гінка тінь війнула полами плаща й зависла в повітрі. Враз нічну тишу розірвало два постріли. На Першківській вулиці оскаженіло загавкали собаки й сполохали весь Туровець. Я бачив, як тінь видовжилася, й доки Люшенко перезаряджав дубельтівку, вона майнула у Гжесів сад.

Денисюк із відчаю світив у сад, між кущів порічок щось блимало. Матихоля перескочив через тин, пробрався до порічок, розгорнув кущ — там виявилися світляки. Раптом Кость Барзишин вигукнув, показуючи рукою на Псячі Лазні:

— Дивіться! Он!

З-за темної хмари вплив місяць, і ми побачили, як у сувої туману, що завис над берегом, зникає, ніби розтає, довга тінь.

— То хто казав, що не промахнеться? — ехидно пробурчав Матихоля.

Люшенко замовк, стискуючи в руках дубельтівку, а потім його прорвало:

— То це я промахнувся? Я?!

— Не Калита ж, — сплюнув Матихоля.

Люшенко витріщився на Матихолю. Якусь мить він щось обмірковував, а тоді заліз у город Ганни Книшевської, вийняв із землі опудало й пішов у туман. Сунувся в тумані з опудалом, ніби брів молочною рікою, що сягала йому до пояса, й звіддалік здавалося, що хтось несе церковну хоругву. Там, де зникла худа тінь, Люшенко застромив городне опудало й повернувся до нас. Зарядив два жакани, звів курок, приклався до дубельтівки — і два постріли розірвали вечірню тишу. Знову завалували собаки, в хаті Кондратюка засвітилося, і Люшенко поприсив Матихолю:

— Принеси опудало, аби не казали, що я його патичком прорвав.

Матихоля переліз через тин і почвалав обніжком до річки. Його нога потрапила в мурашник, і він довго лаявся, витрушував із штанів кусючих жеремод. А коли приніс опудало, всі побачили в солом'яному капелюсі й у старому плащі дірки від жаканів.

— Це не людина, — сказав Люшенко, викидаючи гільзи зі стволів дубельтівки, і прислухався.

У повітрі крилами шаруділи кажани.

2

Після облави цю істоту бачили на Івницькій дорозі, на Високій вулиці, в Зацеркванському завулку, на греблі, під лісом. Вона нікого не чіпала, тільки несподівано вискакувала й зникала, ніби розчинялася в темряві ночі.

І чим частіше її зустрічали, тим більша паніка охоплювала Туровець.

Добре пам'ятаю той вечір, коли вперше її побачив. Тоді я зайшов на Першківську вулицю. Було вже темно. У вологому повітрі пахло вишневим цвітом, у кронах дерев сонливо гуділи хрущі. Вони сиділи на лавочці — Борик, Саня, Вітька, Валік, Льодзик, Танька, Нінка і Натка, ніби когось чекали. Після моєї появи відразу заворушилися. Льодзик щось пробурчав. Усі дивилися на Борика й чекали, що він скаже. Якусь мить він дивився на мене, і на його незворушному обличчі з'явилася дивна посмішка.

— Хочеш з нами у моранки?

— Я стрибав із перелазу й підвернув ногу, — відповів йому.

— А Редька завжди кудись всуне як не голову, то ногу, — захихикала Натка і колупнула сандалем траву.

Вони розглядали мене, ніби я справді був овочем — редькою. Мене так обзивають через прізвище. Взагалі-то моє ім'я — Михайло Редчич. Спочатку я ображався, коли чув, як мене дражнять, а потім звик.

— То що, будеш з нами гулять? — перепитав Борик.

Його пропозиція не передбачала заперечення, і я погодився.

З Бориком Першком ми були однолітками, але я пішов у школу на рік пізніше. Я вчився в одному класі з Валіком, Танькою і Саньєю. Льодзик був на клас молодший, Вітька з Нінкою — на два класи молодші, а Натка — на три. Усі вони трималися один одного, нікого чужого до себе не підпускали і не видавали своїх секретів, тому я здивувався, коли Борик запросив мене на їхню гру.

— Ну, що? — підвівся Борик. — На рахунок три викидаємо пальці.

Усі стали в коло.

— Раз, два, три!

Кожен показав стільки пальців, скільки хотів, Борик склав кількість показаних пальців:

— Двадцять сім, — і за годинниковою стрілкою від себе почав рахувати.

Моритися випало Льодзику. Він ліг обличчям на лавочку, затулив долонями очі й голосно закричав:

Бобре, бобре,
ховайся добре.
Як знайду,
шкуру здеру.
Поведу до пана,
зроблю барабана.
Раз, два, три,
чотири, п'ять!
Я іду шукати.
Хто не заховався,
я не винуватий.

Усі розбіглися хто куди, а я почав шукати, де сховатися. Через підвернуту ногу я не був такий вправний, як вони, тому всі кращі закапелки для схованки були вже зайняті. Саня заліз на каштан і з верховіття спостерігав за Льодзиком. Вітька накрився балією на подвір'ї у Фрузини. Нінка сховалася за кущем безу, Валік — за криницею. Танька забігла на подвір'я Мотрі й присіла за брамою. Натка заскочила у двір Веліти й накрилася брезентом. Я сховався за кущем барбарису, а Борик далеко не відбігав. Він заскочив у сад, пригнувся за тином біля лавочки, на якій морився Льодзик, і тільки-но він пішов усіх шукати, перескочив через тин і закричав, лясаючи долонею по лавочці:

— Дра, дра за себе!

Льодзик кинувся назад, але було вже пізно. У його запізнілому поверненні був і щасливий момент: коли Нінка вискочила з-за куща безу й прожогом кинулася до лавочки, Льодзик її випередив і радісно постукав рукою об сидіння:

— Дра, дра Нінка!

Нінка прибігла розпатлана й сердита. А Льодзик крутнувся й пішов нишпорити по закутках, і як тільки відійшов від лавочки, з каштана спустився Саня, виліз-

ли з-за криниці Валік, з-під балії Вітька і в три голоси закричали:

— Дра, дра за себе!

Мене він побачив, коли зайшов у Велітин двір, і радісно вигукнув:

— А он і Редька за барбарисом!

Я не міг його обігнати через підвернуту ногу, і Льодзик це знав, тому дав мені можливість випередити себе, але за десять кроків від лавочки легко обігнав і захекано вигукнув:

— Дра, дра Редька!

На Таньку він наткнувся в темряві, коли та сиділа навпочіпки в Мотрі за брамою, дав сторчка і доки отямився й кинувся її наздоганяти, Танька встигла добігти до лавочки.

— Дра, дра за себе! — падаючи на сидіння, вигукнула вона.

Натки Льодзик так і не знайшов. Довго ходив вулицею, заникував по всіх закутках, а коли зайшов за Першкову саджалку, Натка вилізла з-під брезенту, прокралася по підтином, сіла на лавочку і мовчки притаїлася.

— Де ж ця видра?.. — запитав Льодзик, повертаючись від саджалки.

— Та ось я! Дра, дра за себе! — вигукнула Натка. — Ти сліпий, Льодзику! Я тут весь час сиділа.

— Не бреші! — огризнувся він.

— Я скрадалася за твоєю спиною, — показала язика Натка. — А ти таке кривоніге вайло, що не побачив.

— Та бути такого не може, — сопів Льодзик.

— Якби я хотіла, то могла гавкнута тобі у вухо, але ж після цього довелось б із тебе переляк викачувати, — захихикала Натка.

— Ходімо на базар, — запропонував Саня.

Ми відійшли від Льодзика, щоб він не чув, збилися в тісне коло й почали шепотітися.

— Я буду яблуко, — прошипіла Нінка.

— Я — груша.

— Я — слива.

— Я — абрикоса.
 — Я — чорниця.
 — Я — суниця.
 — Я — агрус.
 — А я — ковбаса, — скорчив пришепекувату фізіономію Саня.

Ми повернулися до Льодзика й загаласували, перекиуючи одне одного:

— Дядьку, дядьку! Купляйте в нас кошика.
 — Що в ньому є? — запитав Льодзик і поважно надувся.
 — Яблуко, груша, слива, абрикоса, чорниця, суниця, агрус і ковбаса.

— Ковбасу! — вигукнув Льодзик.

Саня ліг на лавочку, затулив очі й почав голосно проказувати «Бобре, бобре». Потім порахував до тридцяти і пішов шукати. За цей час я підбіжки, щоб не пошкодити ногу, дістався до Наталчиної хати, заліз у сад і сховався за тином. Відбігши найдалі від лавочки, на якій моровся Саня, я не бачив, хто куди сховався.

Незабаром мою увагу привернули голоси з будинку, тож я підкрався до освітленого вікна й крізь нещільно зсунуті фіранки спостерігав за тим, що відбувалося в Наталки, яка гнала самогон і приймала клієнтів. Її дім був ганделиком, де збиралися пияки і жінки сумнівної поведінки.

У яскраво освітленій кімнаті за столом сидів Матвій Кушнір. На столі — бутлик самогону й тарілка з капустою. Велика волохата рука Кушніра лежала на плечі Тусі Розпутної. У його голосі клекотіли горлові звуки, ніби розмовляв не чоловік, а воркував голуб, а Туся сміялася й перепитувала:

— Ти так хочеш?

— Хочу, — повторював Матвій.

Його рука ставала все нахабнішою, він м'яв її плечі, руки, гладив волосся.

— Шинки! — гукнув Матвій до Наталки.

Вона тут же з'явилася з тарілкою нарізаної шинки.

— Може, ще щось? — догідливо запитала його.

— Не треба. Більше не заходьте, — відповів Кушнір.
 Він налив у чарки горілку і змусив Тусю випити, та скривилася й замахала руками.

— Закушуй, — нахромив виделкою шинку й підніс до неї.

Вона відкусила шинку, зблиснувши білосніжними зубами, і засміялася, але її сміх ставав усе глухіший. Зненацька мені в очі вдарила темрява, і я не відразу зрозумів, що в кімнаті погасло світло. А тоді крізь прочинену фіранку в темному вікні почулося млосне зітхання жінки. У кімнаті перекинувся стілець, хтось важко ліг на ліжку, заскрипіли пружини, почулося, як засапав чоловік і, стримуючи крик, зойкнула жінка.

Я стояв під вікном, вслухаючись у звуки, які долітали з прочиненої кватирки, й відчував, як моє серце наповнювалося досі незрозумілим хвилюванням. У темряві не було нічого видно. Чулися важке чоловіче дихання і жіночий шепіт.

Припавши до вікна, я намагався щось розгледіти в мороці кімнати, але хтось доторкнувся до мого плеча, і я здригнувся. Переді мною стояла висока худа жінка в темному плащі. Насунутий на очі капюшон затуляв обличчя. Мені здалося, що під капюшоном була ще чорна хустка, але не був упевнений. Я не бачив ні її очей, ні губ, ні підборіддя. Замість обличчя виднівся темний отвір, ніби переді мною була глибока нора. Мені здалося, що вона не має тіла, а під капюшоном і плащем — порожнеча. Жінка подалася до мене ближче, і мене охопив страх. На голові настовбурчилося волосся, на руках виступили сироти, я несамовито закричав і кинувся навтьоки крізь кущі смородини, перескочив через тин і помчав додому. Ще ніколи я не бігав так прудко, як того разу. У вухах свистів вітер, огорожі злилися в суцільну стіну. Блідий і наляканий, я заскочив у свій дім і довго не міг пояснити батькам, що сталося. Тільки через якийсь час відчув, що моя підвернута нога стала на місце, ніби її вправив костоправ.